

MUNI
MED

Ošetřovatelský proces při zajištění potřeby hygienické péče ve zdraví a nemoci

Mgr. et Mgr. Andrea Menšíková, Mgr. Marta Šenkyříková, PhD.
Ústav zdravotnických věd, LF MU Brno

Hygiena

- Základní biologická potřeba
- Soubor pravidel a postupů, které vedou k podpoře a ochraně zdraví
- Je dána individuálními hodnotami a návyky, vytváří se postupně od nejútlejšího věku v podobě hygienických návyků
- U různých lidí je potřeba hygieny různě vyjádřena. To, co pro jednoho člověka bude standard, dostatečná péče o čistotu těla, může jiný považovat za nedostačující.
- Hygiena je předpokladem pro pocit osobní pohody a tím zasahuje do oblasti potřeb biologických, psychologických a sociálních

Roviny potřeby hygienické péče

- **Biologická** rovina – podporuje čistotu, odstraňuje mikroorganismy, sekrety a exkrementy z těla, brání vzniku infekcí
- **Psychologická** rovina – pozitivní emoce, pocit spokojenosti, relaxace, uvolnění
- **Sociální** rovina – vytváří příjemné prostředí, předpoklad pozitivních meziosobních vztahů

Význam hygienické péče

1. Prevence nozokomiálních nákaz
2. Zabraňuje vzniku komplikací, které vznikají z nedostatečné hygieny (např. dekubity, opruzeniny, záněty slinných žláz)
3. Zlepšuje subjektivní pocit nemocného

Ve zdravotnickém zařízení lze vytvořit řadu žádoucích hygienických návyků.

Faktory ovlivňující hygienickou péči a oblékání

- **Biologické** – věk, pohlaví, stav, neporušenost a typ kůže (TT, pocení), nemoc, pohybová aktivita (nutno zhodnotit soběstačnost v aktivitách denního života – ADL),
- **Psychické** – emocionální ladění, nároky na potřebu hygieny, prostředí (intimita, klid apod.),
- **Sociální** – výchova hygienické návyky, prostředí (vybavení, zázemí), móda,
- **Prostředí** – teplota, vlhkost vzduchu na pokoji.

Hygienická péče a soběstačnost nemocného

Podle toho, kolik pomoci bude při hygieně nemocný od ošetrovatelského personálu vyžadovat, můžeme pacienty rozdělit na:

1. Chodící (pohybový režim A),
2. Obtížně chodící (pohybový režim B),
3. Ti, kteří nemohou opustit lůžko se zachovanou soběstačností (pohybový režim C),
4. Ti, kteří nemohou opustit lůžko a nemají zachovanou soběstačnost (pohybový režim D).

Touto klasifikací (pohybovým režimem) je také dáno pořadí péče o pacienty na pokoji.

Pohybový režim pacientů

Označení	Pohybový režim
A - 1	soběstačný, chodící pacient, volný pohyb po areálu nemocnice
B - 2	soběstačný, chodící pacient, volný pohyb po oddělení
C - 3	částečně soběstačný pacient, soběstačný v rámci lůžka, nutná dopomoc, neopouští pokoj
D - 4	nesoběstačný pacient, neopouští lůžko

Zajištění hygieny dle pohybového režimu a soběstačnosti

PACIENT PLNĚ SOBĚSTAČNÝ S POHYBOVÝM REŽIMEM A

- Pacient se umyje sám
- Hygiena ve sprše nebo u umyvadla

PACIENT PLNĚ SOBĚSTAČNÝ S POHYBOVÝM REŽIMEM B

- Pacient se umyje sám
- Hygiena ve sprše nebo u umyvadla

Zajištění hygieny dle pohybového režimu a soběstačnosti

PACIENT ČÁSTEČNĚ SOBĚSTAČNÝ S POHYBOVÝM REŽIMEM C

- Vsedě na lůžku nebo na židli s přenosným umyvadlem
- Vsedě u umyvadla
- Na sedačce určené k hygieně ve sprše

PACIENT PLNĚ NESOBĚSTAČNÝ, LEŽÍCÍ, S POHYBOVÝM REŽIMEM D

- Celková hygiena na lůžku
- Speciální vany (pojízdná vana, vana v koupelně)

Provádění hygienické péče

- Ráno – čas dle zvyklostí oddělení
- Večer – před uložením ke spánku
- Časově náročná, nutno si předem zorganizovat práci
- Dbát na zajištění intimity nemocného (zástěny)
- Dodržovat hygienicko-epidemiologické zásady (rukavice, empír)
- Brát v úvahu zvyklosti nemocného

Ranní hygienická péče

- Péče o dutinu ústní
- Péče o čistotu těla
- Péče o genitál
- Česání
- U mužů oholení dle potřeby
- Péče o kůži (masáž)
- Výměna ložního i osobního prádla dle potřeby
- Úprava lůžka
- Výměna plen u inkontinentních nemocných
- Bandáže

Večerní hygienická péče

- Hygiena dutiny ústní
- Hygiena těla dle potřeby a zvyklostí pracoviště
- Péče o kůži (prevence proleženin)
- Úprava lůžka
- Výměna plen u inkontinentních

Pomůcky k hygienické péči

Pomůcky k hygienické péči

Pomůcky k hygienické péči

Koupele pacienta na lůžku

- **Příprava prostředí** – zavřít okna, dveře, zajistit soukromí, zeptat se, zda nepotřebuje pacient na toaletu
- **Vhodná poloha pacienta** – záhlavní panel – dle možností a pohybového rozsahu nemocného, odstranit pomůcky, přikrývku z lůžka, svléknout nemocného a zajistit intimitu
- **Tvář** – na každé oko jiný roh žínky, postupujte od vnitřního koutku směrem k zevnímu, obličej pouze vodou, uši, krk, dobře osušit
- **Ramena a ruce** – podložte ručníkem, umývejte od konečků prstů směrem k rameni

Koupel pacienta na lůžku

- **Hrudník a břicho** – podložte ručníkem hrudník nemocného, umyjte a osušte, věnujte pozornost kožním záhybům
- **Záda** – pomozte nemocnému natočit se, podložte ručníkem umyjte a osušte záda (namasírujte)
- **Dolní končetiny** – vyměňte vodu, dbejte, aby při mytí DK zůstalo zahalené perineum, podložte ručníkem, nohy umýváme obdobně jako ruce (od prstů směrem do třísel), řádně vysušíme kožní záhyby

Koupeľ pacienta na lůžku

- **Genitál** – opět výměna vody
- **Ženy** – všímej si známk zánětu, otoku, výtoku, nejprve omyj velké pysky, ty pak rozevři a pečlivě omyj záhyby mezi labia minor a labia major, na každý pohyb použij nová žínka, postupujeme směrem od genitálií k rektu
- **Muži** – stáhni předkožku a umyj žalud penisu, přetáhni předkožku zpět, umyj penis, nakonec umyj skrotum a rektum

Celková koupel na lůžku – shrnutí

- Uvolníme základ lůžka, odložíme pokrývku, polštář
- Nemocného svlékneme, necháme zakrytého povlakem z deky nebo kabátkem od pyžama
- Odhalujeme jen umývanou část! Šetrně umyjeme. Postupujeme: obličej, uši, krk, paže, hrudník, záda, dolní končetiny. Podkládáme umývané části. Nakonec umyjeme genitál. Každou část dosucha utřeme.
- Namasírujeme záda (krém, kafrová emulze, Alpa, atd.)
- Oblékneme čisté, suché prádlo, upravíme lůžko
- Podložíme hlavu ručníkem a učešeme vlasy.
- Provedeme péči o dutinu ústní

Sprchování nemocného

- Může-li nemocný stát vezmeme jej pod sprchu, pacient se drží madel, zajistíme protiskluzový povrch
- Lze využít i plastovou židli, nebo speciální křeslo do sprchy
- Nemocného osprchujeme přiměřeně teplou vodou, dle potřeby umyjeme vlasy, postupně umyjeme namydlenou žínkou od hlavy k nohám
- Nakonec znovu osprchujeme, osušíme, ošetříme pokožku a oblékneme.

Sprchový vozík

Pojízdná sprchová židle

Sedačka do sprchy sklopná

Přenosná podpora na WC

Závěsná sedačka do vany

Vanový zvedák

Křesla a vozíky do sprchy

Přenosná podpora
na WC

Závěsná sedačka
do vany

Vanový zvedák

Sprchový vozík

Pojízdná sprchová
židle

Sedačka do sprchy
sklopná

Pomůcky k péči o dutinu ústní

Péče o dutinu ústní

- Aktivní – pacient provede sám
- Pasivní či speciální (provádí místo pacienta personál)
  - Péče o zdravou DÚ
  - Zvláštní péče o DÚ
  - Péče o umělý chrup

Péče o dutinu ústní

– Péče o zdravou DÚ

- soběstační – provádí sami
- částečně soběstační – připravíme pomůcky, asistujeme dle potřeby – přidržení emitní misky, podání skleničky s vodou
- nesoběstační – provedeme sami, řádně vypláchnout ústa, ošetření rtů

- 2x denně,
- kartáček, pasta, ručník, emitní miska, kelímek s vodou
- kartáček přikládáme v úhlu 45 st., 2 – 3 zuby zároveň, zavibrujeme a stahujeme směrem od dásně + kousací plochy
- jazyk – vyčistit tahem zezadu dopředu

Péče o dutinu ústní

– Zvláštní péče o DÚ

- u pacientů nesoběstačných nebo v bezvědomí, patologicky změněná sliznice – suchá sliznice, povlaky v DÚ
- různé přípravky (štětičky, borax.-glycerinový olej, roztok heřmánku)
- sterilní tampony, roztok, pinzeta, emitní miska
- několikrát denně, dle potřeby (4x denně i každé 2 hodiny)

– Péče o umělý chrup

- opatrná manipulace, řádné označení
- zubní náhrada – opatrně (speciální čistící prostředek + zubní kartáček), vlažná voda, důkladný oplach

Video – hygienická péče

- Celková hygiena na lůžku
- <https://www.youtube.com/watch?v=hYXYcOHT6aE>
- Hygienická péče ve sprše
- <https://www.youtube.com/watch?v=w71V54t1gL4>
- Mytí vlasů
- https://www.youtube.com/watch?v=bAJtoGo_Er4
- <https://www.youtube.com/watch?v=fE9zK2QhZYE>

Péče o dutinu ústní a chrup

- 2x denně,
- kartáček, pasta, ručník, emitní miska, kelímek s vodou
- kartáček přikládáme v úhlu 45 stupňů, 2 – 3 zuby zároveň
- zavibrujeme a stahujeme směrem od dásně + kousací plochy
- jazyk – vyčistit tahem zezadu dopředu

Masáž

- Slouží k relaxaci, ke snížení napětí, stimulaci cirkulace krve ve tkáních a svalech
- Při masáži si všimněte zčervenání, poranění kůže, oděrek a modřin
- Používejte krémy, které jsou klientovi příjemné
- Používejte krouživé pohyby, postupuj směrem zdola k srdci
- Kontraindikací masáže je probíhající zánět

Literatura, zdroje

- Trachtová, E. a kol. : Potřeby nemocného v ošetrovatelském procesu. Brno, IDVPZ 2013.
- Pokorná, A., Komínková, A., Menšíková A., Šenkyříková M : Ošetrovatelské postupy založené na důkazech. Brno, Masarykova univerzita 2019.
- Beharková, N., Soldánová, D. : Základy ošetrovatelských postupů a intervencí. Elportál Brno, Masarykova univerzita 2019. [Základy ošetrovatelských postupů a intervencí | Lékařská fakulta Masarykovy univerzity \(muni.cz\)](#)

Děkuji za pozornost!

MUNI
MED